

Mapování obojživelníků ve Slavkovském lese v roce 2009 – skokan ostronosý

Přemysl Tájek, Pavla Blažková, Pavel Řepa a Miloš Holub,
Správa CHKO Slavkovský les

I v českém rybníce se můžete setkat s obojživelníky, jejichž pestrý vzhled zde působí až trochu nepatřičně. Jejich zbarvení totiž navozuje spíše atmosféru tropických pralesů.

Mapování výskytu obojživelníků v CHKO Slavkovský les započaté v roce 2006 pokračovalo velice intenzivně i v roce 2009. Během jara a počátku léta 2009 jsme ve Slavkovském lese a okolí navštívili 333 lokalit – tedy rybníků, rybníčků, tůňek a dalších vodních ploch vhodných pro rozmnožování obojživelníků.

Jedním z příjemných překvapení letošní sezóny byl nález řady nových lokalit skokana ostronosého (*Rana arvalis*) – druhu, jehož výskyt jsme ještě před rokem 2006 považovali ve Slavkovském lese za velmi nejistý. V roce 2009 jsme přítomnost skokana ostronosého zaznamenali na 28 lokalitách, z nichž 14 se nachází na území CHKO Slavkovský les.

Samci skokanů ostronosých jsou v době jarního rozmnožování nápadně modří. Zbarvení samců je však jen

dočasně – trvá nejdéle týden. Během tohoto období rozpozná skokana ostronosého od podobných druhů našich skokanů i největší laik. Kromě nevšedního modrého zbarvení jsou samci v období rozmnožování nápadní i jinak – vydávají zcela nezaměnitelné zvuky, kterými vábí samičky. Tyto zvukové projevy lze přirovnat k tichému bubnování deště o vodní hladinu nebo probublávání vody brčkem.

V období vrcholného páření jsou tyto jinak velmi plaché žáby přeci jen o trochu méně obezřetné a opatrnému pozorovateli tak někdy umožní i natolik jedinečný zážitek, jakým je sledování jejich hromadných námluv (viz obrázek). Doba páření závisí na průběhu počasí během roku a na nadmořské výšce lokalit; na území CHKO Slavkovský les to zpravidla bývá v první polovině dubna.

Námluvy a páření skokanů ostronosých. Foto: Přemysl Tájek.

Velký Měchovský rybník – zachovalý litorál s trsy ostřic. Typický biotop pro rozmnožování skokanů ostronosých. Foto: Přemysl Tájek.

Chcete-li si podobný zážitek z přírody odnést také, nezbyváá než si navléci brodicí kalhoty. Námluvy skokanů ostronosých jsme totiž vždy pozorovali v místech s hloubkou vody alespoň šedesát centimetrů, jejíž teplota zde v tuto dobu nepřesahovala 10 °C.

Skokan ostronosý patří mezi kriticky ohrožené druhy naší fauny a setkání s ním zdaleka není všedním zážitkem. Vyhledává vodní plochy bez výrazného znečištění, bez intenzivního chovu ryb, s pozvolnými břehy a bohatou přibřežní vegetací. Důležité jsou pro něj rovněž kypré, neužité půdy v okolí nádrží, neboť při nebezpečí se velmi rychle zahrabává do země. Kromě toho, v období mimo pářící sezónu je skokan ostronosý velmi podobný skokanu hnědému i skokanu štihlému, a tak vlastně ani nemusíme poznat, že před sebou máme onu „modrou žabu“. Mimo období rozmnožování (a u samic po celý rok) se dá skokan ostronosý od ostatních druhů hnědě zbarvených skokanů poznat jen podle nevýrazných rozdílů na celkovém vzhledu – trochu užší hlavy, délky nohou a někdy také podle neskrvnitého břicha a světlého pruhu na zádech. Spolehlivější je pak rozlišení na základě znaků na patním hrbolu, který je u skokana ostronosého mimořádně velký a má tvrdý rohovitý okraj; terénní určování podle tohoto znaku však již vyžaduje jistou dávku zkušeností.

Výsledky našeho průzkumu ukazují, že skokan ostronosý v našem kraji přeci jen nebude natolik vzácný, jak ukázaly dosavadní faunistické výsledky. Z přiložené mapy je zřejmé, že výskyt tohoto druhu je v CHKO Slavkovský les soustředěn na východní okraj oblasti začínající na severu u Javorné a pokračující přes Toužimsko, Tepelsko a několik lokalit u Ovesných Kladrub až na jižní Mariánskolázeňsko. Rybníkaté oblasti Tepelska a Toužimsko

sice nebyly zmapovány celé, přesto lze i na základě současných neúplných znalostí tvrdit, že právě toto území je jednou z důležitých oblastí výskytu skokana ostronosého v západních Čechách.

A proč jsou vlastně samci během období rozmnožování modří? Možných vysvětlení je několik. Předpokládá se, že odlišné zbarvení samců usnadňuje během rozmnožování rozlišování mezi pohlavími a samci tak neztrácejí čas omyly a objímáním dalších samců. Modrá barva také může při pohledu z ptáčích perspektiv na vodní nádrž sloužit jako maskování. Nejmodřejší jedince pak pravděpodobně spatříte za slunečného počasí – na intenzitě zbarvení se totiž významně podílí sluneční světlo.

■ Přehledová mapa Slavkovského lesa s monitorovanými lokalitami a výskytem skokana ostronosého.